

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi/Research Article

1920'DEN GÜNÜMÜZE MİLLÎ EĞİTİM BAKANLARININ MESLEKLERİ BAĞLAMINDA BİR ANALİZİ

Yakup OFLAR¹ Tufan ARICA² Celal GÜN³

Öz

Eğitim insanların dolayısıyla ülkelerin geleceğini şekillendirmede önemli etkenlerden birisidir. Bu sebeple bir sistem olarak eğitimin en iyi şekilde yönetilmesi gerekir. Özellikle resmi eğitim öğretmenler eliyle okullarda verilmektedir. Ülkemizde birçok ülkede olduğu gibi eğitim faaliyetleri Millî Eğitim Bakanlığı eliyle yürütülmektedir. Bu çalışmada, Türkiye Büyük Millet Meclisinin açtığı 1920'den günümüze Millî Eğitim Bakanlarının görev süreleri ve mesleklerinin analizleri yapılmıştır. Bu analiz yapılırken süreç içerisinde 1920'den günümüze Türk Eğitim sistemi içerisinde yapılmış olan önemli değişimler, gelişmeler ve çalışmalar da dikkate alınmıştır. Çalışmada betimsel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bunun için TBMM Albümleri, Türk Parlamento Tarihi kitapları, eğitim istatistikleri, TBMM zabıt cerideleri gibi ilgili kaynaklar taranmıştır. Çalışmanın sonunda 1920'den günümüze 81 kez Millî Eğitim Bakanlığı atamasının yapıldığı görülmüştür. Bu 81 atama içerisinde 67 farklı Millî Eğitim Bakanı görev yapmıştır. Bu bakanların 34'ü eğitim kökenlidir (öğretmen, akademisyen). İkinci sırası 19 bakanlık görevi ile hukukçular (avukat, hâkim, savcı) almaktadır. Bunların yanında asker, mühendis gibi farklı mesleklerden bakanlar da görev yapmıştır. Çalışmanın 1920'den günümüze Millî eğitim bakanlarının mesleklerini, bakanlık süreleri ve yapılan çalışmalar bakımından ortaya koyması önemlidir. Araştırma sonucunda, bir bakana ortalama 15 ay gibi kısa bir yürütme süresinin düştüğü görülmektedir. Bu sürenin, ilgili bakanlığın istikrarlı bir biçimde yürütülmesi açısından yeterli olmadığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Bakan, Millî Eğitim Bakanı

AN ANALYSIS OF THE MINISTERS OF NATIONAL EDUCATION IN THE CONTEXT OF THEIR PROFESSIONS FROM 1920 TO THE PRESENT

Abstract

Education is one of the important factors in shaping the future of people and therefore countries. For this reason, education as a system should be managed in the best way. In particular, formal education is given in schools by teachers. In our country, as in many countries, educational activities are carried out by the Ministry of National Education. In this study, the analysis has been made by considering the terms of office and professions of the Ministers of National Education since 1920, when the Turkish Grand National Assembly was opened. While making this analysis, important changes, developments and studies made in the Turkish Education system from 1920 to the present were also taken into account. Descriptive survey method was used in the study. For this purpose, related sources such as TBMM Albums, Turkish Parliamentary History books, education statistics, Grand National Assembly records were scanned. At the end of the study, it was seen that the Ministry of National Education was appointed 80 times since 1920. Among these 81 appointments, 67 different Ministers of National Education served. 34 of these ministers are of educational background (teachers, academics). Lawyers (lawyers, judges, prosecutors) take the second rank with 19 ministries. In addition to these, ministers from different professions such as soldiers and engineers also served. It is important that the study reveals the professions of the ministers of national education from 1920 to the present, in terms of their ministry periods and studies. As a result of the research, it is seen that a short executive period of 15 months is given to a minister on average. It is thought that this period is not sufficient for the stable execution of the relevant ministry.

Key Words: Education, Minister, Ministers of National Education

¹ Dr. Sınıf Öğretmeni, Millî Eğitim Bakanlığı, yakupoflar@gmail.com, Orcid: 0000-0003-4014-3754

² Okul Müdürü, Millî Eğitim Bakanlığı, aricatufan@hotmail.com, Orcid: 0000-0002-2677-1992

³ Okul Müdür Yardımcısı, Millî Eğitim Bakanlığı, cllgun@gmail.com, Orcid: 0000-0001-8153-9099

Bu Yavına Atıfta Bulunmak İçin/Cite as: Oflar, Y. & Arıca, T. & Gün, C. (2024). 1920'den günümüze millî eğitim bakanlarının meslekleri bağlamında bir analizi. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 222-234.

Giriş

Toplumlar tıpkı canlı organizmalar gibi her bir bireyi ile birlikte yaşamlarını sürdürürler. Her bakımdan sağlıklı olan her bir birey toplumunun da sağlıklı olmasına sebep olacaktır. Bireylerin fiziksel sağlıkları nasıl ki bünyeye uygun olmayanları tüketmemekten geçiyorsa ruhsal sağlıkları da aynı şekildedir. Bunun için iyi bir eğitim ve eğitim sistemi birçok yönüyle sağlıklı bireylerin yetişmesinde çok önemlidir. Eğitim bir ulusun asırlarca süre gelen kültürünün ürünüdür. Bu manada eğitim bir toplumsal bir kurumdur. Tıpkı din, töre, siyasa ve benzerleri gibi eğitim kelimesi de bir toplumsal kurumu ifade eder (Başaran, 1984: 14). Yüzyıllarca birlikte yaşamın getirdiği birikim eğitimi şekillendirmektedir. Bu yönüyle milletlerin en önemli yapılarından olduğu söylenebilir. Eğitim bir toplumun şekillendirilmesinde ve geleceğinin oluşturulmasında başat oyuncularından biridir. Eğitim bu rolünü yerine getirmede felsefesinden yardım alır. Ülkelerin eğitim felsefelerini büyük ölçüde siyasal iktidarlar şekillendirmektedir. Bu noktada eğitimi yürütenin birinci organı eğitim bakanlıklarıdır. Ülkemizde de eğitim faaliyetleri Millî Eğitim Bakanlığı eliyle icra edilmektedir.

Günümüzdeki Millî Eğitim Bakanlığı'nın temelleri 1856'daki Islahat Fermanı'na kadar dayanmaktadır. Islahat Fermanı'nın temel siyasetini eğitim üzerine odaklamış ve bu alanda ciddi gelişmeler yaşanmıştır. Eğitimi yaygınlaştırmak, kontrol altına almak ve merkezliği sağlamak için 1857'de bu günkü Millî Eğitim Bakanlığının kökü olan Maarif-i Umumiye Nezareti kurulmuştur (Gündüz, 2010: 106). Maarif-i Umumiye Nezareti'nin teşkil edilmesiyle Türkiye'de gerçek manada bir eğitim bakanlığının temelleri atılmış oldu. Artık eğitim kurumları, devletin resmi kuruluşları, eğitim konuları da devletin resmi politikasıydı (Bilim, 2002: 158 - 159). Bu, Meclis-i Vükelâ (Bugünkü karşılığıyla Bakanlar Kurulu) içerisinde bir Nazır tarafından idare edilecekti. Bu kurum, Bakanlık seviyesinde ilk eğitim örgütüdür (Akyüz, 2010, s. 192). Abdurrahman Sami Paşa Osmanlı Devleti'nin ilk Maarifi-i Umumiye Nâzırı'dır. (1856 – 1861) (Koçer, 1987: 64) Osmanlı'nın ilk Maarif Nazırının oğlu olan Abdülatif Subhi Paşa'da Maarif Nazırlığı yapmıştır (Akyıldız, 2022). Aynı şekilde torunu, Abdülatif Subhi Paşa'nın oğlu Hamdullah Suphi Tanrıöver de Türkiye Cumhuriyeti'nin Millî Eğitim Bakanlarındandır.

23 Nisan 1920'de Büyük Millet Meclisi'nin açılmasının akabinde kabul edilen ve 11 vekâletten teşekkül eden İcra Vekilleri Heyeti üyelerinden biri de Maarif Vekâleti'dir. Bu kanun 2 Mayıs 1920'de "Büyük Millet Meclisi İcra Vekillerinin Sureti İntihabına Dair Kanun" (TBMM Zabıt Ceridesi, 1959: 185 - 187) ad ve 3 numara ile kabul edilmiştir. Siyasi tarihçiler, Cumhuriyet dönemini "Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümetleri Dönemi" veya "Millî Mücadele Dönemi" ve "Cumhuriyet Hükümetleri Dönemi" veya kısaca "Cumhuriyet Dönemi" olarak iki ana bölüme ayırmaktadırlar (Başar, 2004: 55). Bu çalışmada bu iki farklı dönem birlikte ele alınmıştır çalışmaları ve bakanlar farklı değerlendirilmemiştir.

Cumhuriyetin ilanından sonra Maarif Vekâleti;

- 1923'ten 1935'e kadar "Maarif Vekâleti"
- 1935'ten 1941'e kadar "Kültür Bakanlığı"
- 1941'den 1946'ya kadar "Maarif Vekilliği"
- 1946'dan 1950'ye kadar "Millî Eğitim Bakanlığı"
- 1950'den 1960'a kadar "Maarif Vekâleti"
- 1960'dan 1983'e kadar "Millî Eğitim Bakanlığı"
- 1983'den – 1989'a kadar "Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı"

- 1989'dan bugüne kadar da “Millî Eğitim Bakanlığı” adıyla bakanlık faaliyetlerine devam etmektedir.

Bugün 2022 istatistiklerine göre resmi ve özel kurumlar dâhil Millî Eğitim Bakanlığı örgün eğitim bünyesinde 70.383 okul, 19.155.571 öğrenci, 1.139.673 öğretmen ve 749.454 derslik (www.beb.gov.tr a, 2022) bulunmaktadır. 3 Kasım 2021'de kabul edilen bakanlığın bütçesi ise 274 milyar 384 milyon 474 bin liradır (www.meb.gov.tr b, 2022). Bu rakamlar göz önünde bulundurulduğunda Millî Eğitim Bakanlığı Türkiye'nin en aktif bakanlıklarından biridir. Görüldüğü üzere bir ülkenin geleceğine etki eden bakanlık olması sebebiyle bu kadar büyük bir kitleye ve rakamlara etki eden Millî eğitim bakanları Türkiye'nin dününün yanında hem bugünü hem de yarını adına çok büyük önem arz etmektedir.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

“1920'den Günümüze Millî Eğitim Bakanlarının Meslekleri Bağlamında Bir Analizi” adlı bu çalışmanın amacı Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışından (23 Nisan 1920) bugüne değin görev yapmış Millî eğitim bakanlarının meslekleri bağlamında bir analizini yapmaktır. Bunu yaparken öğretmen kökenli bakanlar (öğretmen, müderris, akademisyen) ile diğer mesleklere haiz bakanların çalışmaları arasında belirgin farkların olup olmadığının belirlenmesi de çalışmanın amaçları arasındadır. Zaman içerisinde Millî Eğitim Bakanlığının çalışmaları doğrultusunda eğitim sistemimizin değişime ve gelişime uğradığı bilinmektedir. Her yeni gelen bakan kendinden öncekilerin yaptıklarının üzerine büyük ya da küçük katkılar koyarak gitmişlerdir. Sonuçta ülkenin gelişmesi ve daha da önemlisi geleceği için bu büyük bir bayrak yarışıdır. Bu noktalar da dikkate alınarak 1920'den günümüze Millî eğitim bakanlarımız meslekleri de göz önünde bulundurularak, çalışmaları ve Türk Millî Eğitimi'ne olan etkilerinin gösterilmesi amaçlanmıştır. Bunların yanında 1920'den sonraki eğitim tarihimiz içerisinde önemli dönüm noktalarının hangi bakanlar döneminde yaşandığı da çalışmamızın amaçları içerisindedir. Bu amaç çerçevesinde gelişmelerin, değişimlerin yaşandığı ve önemli çalışmaların yapıldığı süreçlerin içerisinde görevde olan bakanların meslekleri bakımından incelenmesi de amaçlanmıştır. Bakanların meslekleri eğitim faaliyetleri üzerinde yaptıkları değişimler ve etkiler bakımından önemlidir. Sahip olunan meslek kişilerin olaylara veya yapacakları işlere bakış açılarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Bu bakış açısıyla da Millî Eğitim Bakanlarının meslekleri, icra edecekleri bakanlıkların eğitimle ilgili olmasından dolayı önemlidir.

2. YÖNTEM

1920'de açılan Büyük Millet Meclisinin açılışından günümüze görev yapmış Millî Eğitim Bakanlarını meslekleri bağlamında inceleyen bu çalışmada literatür tarama tekniğinden yararlanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi hedefleyen araştırma yaklaşımıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi şartları içerisinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2012: 77). Çalışmanın kaynaklarını TBMM Albümleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Vakfı tarafından yayımlanan Türk Parlamento Tarihi kitapları, TÜİK eğitim istatistikleri, TBMM Zabıt Cerideleri, Tebliğler Dergileri, kitaplar, tezler, makaleler ve internet üzerinden elde edilen belgeler ve bilgiler oluşturmaktadır. Bu süreç içerisinde Millî Eğitim Bakanlığının internet sitesi üzerinden öncelikle bakanların listesine ulaşılmıştır. Bu liste dâhilinde TBMM Albümlerinden ilgili bakanların meslekleri taranarak çalışmaya eklenmiştir. Oluşturulan tablodan sırasıyla bakanların sayıları, görev süreleri ve meslekleri kontrol edilerek bulgular kısmına eklenmiştir. Bunların yanında 1920'den sonra eğitim

sürecimiz içerisindeki önemli noktalar belirlenerek bu süreçlerin hangi bakanları döneminde yapıldıkları açıklanmaya çalışılmıştır.

3. BULGULAR

1920'den günümüze görev yapan Millî Eğitim Bakanlarının meslekleri bağlamında incelendiği bu çalışmada bakanların öncelikli olarak meslekleri belirlenmiştir. Bunun yanında hangi tarihler arasında bakanlık görevi yaptıkları ve ne kadar süreyle bakanlık yaptıklarının yanında ait oldukları siyasi partiler de verilmiştir. Burada birden fazla bakanlık yapanlar bakanlık yapma dönemlerine bakılmaksızın arka arkaya verilerek sıralanmıştır. Millî eğitim bakanlarının meslekleri TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğüne yayımlanan TBMM Albümlerinden (TBMM Genel Sekreterliği, 2010) alınmıştır. Burada verilen meslekler bakanların yaptıkları tek meslek olmayıp yine albümden öncelikli olarak eğitim ile ilgili bir mesleği icra edip etmediğine bakılmış, değilse diğer meslek ya da meslekleri verilmiştir.

Tablo 1. 1920'den Günümüze Millî Eğitim Bakanları

	Bakan	Görev Başlangıcı	Görev Bitişi	Görev Süresi	Parti
1	Rıza Nur	4.05.1920	13.12.1920	7 ay 9 gün	Bağımsız
	Müderriş Muavini				
2	Hamdullah Suphi Tanrıöver	14.12.1920	20.11.1921	11 ay 6 gün	Cumhuriyet Halk Partisi
	Öğretmen	3.03.1925	19.12.1925	9 ay 16 gün	
3	Mehmet Vehbi Bolak	20.11.1921	5.11.1922	11 ay 15	Bağımsız
	Mülkiye İdare Amiri				
4	İsmail Safa Özler	5.11.1922	27.10.1923	11 ay 22 gün	Cumhuriyet Halk Partisi
	Tarih ve Coğrafya Öğretmeni	30.10.1923	6.03.1924	6 ay 6 gün	
5	Hüseyin Vasıf Çınar	6.03.1924	22.11.1924	8 ay 16 gün	
	İdadi Öğretmeni	28.02.1929	7.04.1929	1 ay 9 gün	
6	Şükrü Saraçoğlu	22.11.1924	3.03.1925	3 ay 11 gün	
	Sultanî Öğretmeni				
7	Mustafa Necati Uğural	20.12.1925	1.01.1929	3 yıl 1 ay 11 gün	
	Tarih ve Coğrafya Öğretmeni				
8	İsmet İnönü	1.01.1929	8.01.1929	7 gün (vekil)	
	Asker, General	9.01.1929	27.02.1929	1 ay 18 gün	
9	Recep Peker	7.04.1929	10.04.1929	3 gün (vekil)	
	Asker, Binbaşı, Harp Tarihi Öğretmeni				
10	Cemal Hüsnü Taray	10.04.1929	15.09.1930	1 yıl 5 ay 5 gün	
	Diplomat, Maliye				
11	Refik Saydam	17.09.1930	27.09.1930	10 gün (vekil)	
	Tıbbiye Müderrişisi, Doktor	13.08.1933	26.10.1933	2 ay 13 gün (vekil)	
12	Esat Sagay	27.09.1930	18.09.1932	1 yıl 11 ay 21 gün	
	Albay, Almanca Öğretmeni				
13	Reşit Galip	19.09.1932	13.08.1933	11 ay 24 gün	
	Doktor, Müderriş Muavini				
14	Yusuf Hikmet Bayur	27.10.1933	8.07.1934	8 ay 11 gün	
	Sultanî Öğretmeni, Diplomat				
15	Zeynel Abidin Özmen	9.07.1934	9.06.1935	11 ay	
	İdari Amir, Bürokrat				
16	Saffet Arıkan	9.06.1935	28.12.1938	3 yıl 6 ay 19 gün	
	Asker, Diplomat, Kurmay Okulu Öğretmeni				
17	Hasan Âli Yücel	28.12.1938	5.08.1946	7 yıl 8 ay 7 gün	
	Edebiyat, Türkçe, Tarih ve Coğrafya Öğretmeni				

18	Reşat Şemsettin Sirer <i>Lise Öğretmeni, Müfettiş</i>	5.08.1946	9.06.1948	1 yıl 10 ay 4 gün	Demokrat Parti
19	Hasan Tahsin Banguoğlu <i>Akademisyen, Dilbilimci</i>	10.06.1948	22.05.1950	1 yıl 11 ay 12 gün	
20	Hüseyin Avni Başman <i>Sınıf, Coğrafya, Tarih Öğretmeni</i>	22.05.1950	2.08.1950	2 ay 10 gün	
21	Nuri Özsan (vekil) <i>Hukukçu (Savcı, Hâkim, Avukat)</i>	3.08.1950	10.08.1950	7 gün (vekil)	
22	Ahmet Tevfik İleri <i>Mühendis</i>	11.08.1950	5.04.1953	2 yıl 7 ay 24 gün	
		13.04.1957	25.11.1957	7 ay 12 gün	
		22.05.1959	8.12.1959	6 ay 16 gün (vekil)	
23	Rıfki Salim Burçak <i>Akademisyen (Profesör, Siyasi Tarih)</i>	9.04.1953	17.05.1954	1 yıl 1 ay 8 gün	
24	Hüseyin Celal Yardımcı <i>Hukukçu</i>	17.05.1954	9.12.1955	1 yıl 6 ay 22 gün	
		26.11.1957	22.05.1959	1 yıl 5 ay 26 gün	
25	Ahmet Özel <i>Elektrik Mühendisi, Profesör</i>	9.12.1955	13.04.1957	1 yıl 4 ay 4 gün	
26	Mehmet Atif Benderlioğlu <i>Hukukçu</i>	9.12.1959	27.05.1960	5 ay 18 gün	
		30.05.1960	27.08.1960	2 ay 27 gün	
27	Fehmi Yavuz <i>Akademisyen (Siyasal Bilgiler)</i>	27.08.1960	8.09.1960	11 gün (vekil)	
		8.09.1960	5.01.1961	3 ay 27 gün	
28	Bedrettin Tuncel <i>Akademisyen</i>	8.09.1960	5.01.1961	3 ay 27 gün	Askerî Yönetim
29	Turhan Feyzioğlu <i>Hukukçu, Akademisyen (Prof.)</i>	5.01.1961	7.02.1961	1 ay 2 gün	
		7.02.1961	2.03.1961	25 gün (vekil)	
30	Ahmet Tahtakılıç <i>Hukuk, İdare, Ekonomi</i>	3.03.1961	25.10.1961	7 ay 22 gün	
		25.10.1961	20.11.1961	25 gün (vekil)	
		20.11.1961	25.06.1962	7 ay 5 gün	
31	Mehmet Hilmi İncesulu <i>İdari Amir, Bürokrat, Müfettiş</i>	20.11.1961	25.06.1962	7 ay 5 gün	Cumhuriyet Halk Partisi
32	Şevket Raşit Hatipoğlu <i>Ziraat ve Ekonomi, Akademisyen</i>	25.06.1962	8.06.1963	11 ay 13 gün	
		11.06.1963	20.02.1965	1 yıl 8 ay 9 gün	
33	İbrahim Öktem <i>Operatör Doktor</i>	11.06.1963	20.02.1965	1 yıl 8 ay 9 gün	Adalet Partisi
34	Nevzat Cihat Bilgehan <i>Hukukçu (Savcı, Hâkim)</i>	20.02.1965	27.10.1965	8 ay 7 gün	
		27.10.1965	1.04.1967	1 yıl 5 ay 4 gün	
35	Orhan Dengiz <i>Coğrafya Öğretmeni, Müfettiş, Bürokrat, Ataşe</i>	15.04.1973	26.01.1974	9 ay 11 gün	
		1.04.1967	3.11.1969	2 yıl 7 ay 2 gün	
36	Mehmet İlhami Ertem <i>İdari Amir (Kaymakam, Vali), Bürokrat</i>	1.04.1967	3.11.1969	2 yıl 7 ay 2 gün	
37	Orhan Oğuz <i>Akademisyen (Profesör)</i>	3.11.1969	26.03.1971	1 yıl 4 ay 23 gün	
		26.03.1971	13.12.1971	8 ay 17 gün	
38	Şinasi Orel <i>Kurmay Albay, Bürokrat, Diplomat</i>	26.03.1971	13.12.1971	8 ay 17 gün	Bağımsız
39	İsmail Hakkı Arar <i>Hukukçu</i>	13.12.1971	22.05.1972	5 ay 9 gün	Cumhuriyet Halk Partisi
		22.05.1972	15.04.1973	10 ay 23 gün	Adalet Partisi
40	Sabahattin Özbek <i>Ziraat Mühendisi, Akademisyen</i>	22.05.1972	15.04.1973	10 ay 23 gün	Adalet Partisi
41	Mustafa Üstündağ <i>Pedagog, Akademisyen</i>	26.01.1974	17.11.1974	9 ay 21 gün	Cumhuriyet Halk Partisi
		21.06.1977	21.07.1977	1 ay	
42	Safa Reisoğlu <i>Hukukçu, Akademisyen (Profesör)</i>	17.11.1974	31.03.1975	4 ay 14 gün	Bağımsız
		31.03.1975	21.06.1977	2 yıl 2 ay 20 gün	Adalet Partisi
43	Ali Naili Erdem <i>Hukukçu (Avukat)</i>	31.03.1975	21.06.1977	2 yıl 2 ay 20 gün	Adalet Partisi

44	Nahit Mentеше	21.07.1977	5.01.1978	5 ay 14 gün	Adalet Partisi
	Hukukçu (Avukat)	25.06.1993	24.10.1993	29 gün	Doğru Yol Partisi
45	Mustafa Necdet Uğur	5.01.1978	12.11.1979	1 yıl 10 ay 7 gün	Cumhuriyet Halk Partisi
	İdare, Emniyet Müdürü				
46	Orhan Cemal Fersoy	12.11.1979	12.09.1980	10 ay	Adalet Partisi
	Hukukçu (Avukat), Gazeteci, Yazar				
47	Hasan Sağlam	21.09.1980	13.12.1983	3 yıl 2 ay 22 gün	Askerî
	Asker (Tuğgeneral)				
48	Vehbi Dinçerler	13.12.1983	13.09.1985	1 yıl 9 ay	Anavatan Partisi
	Mühendis (İnşaat, Sanayii)				
49	Metin Emiroğlu	13.09.1985	21.12.1987	2 yıl 3 ay 8 gün	
	Hukukçu (Avukat)				
50	Hasan Celal Güzel	21.12.1987	30.03.1989	2 yıl 3 ay 9 gün	
	Bürokrat (İktisat, Maliye, Hukuk, Amme İdaresi)				
51	Avni Akyol	30.03.1989	20.11.1991	2 yıl 7 ay 20 gün	
	Eğitimci (Yönetim, Planlama, Eğitim)				
52	Köksal Toptan	20.11.1991	25.06.1993	2 yıl 7 ay 5 gün	Doğru Yol Partisi
	Hukukçu (Avukat)				
53	Nevzat Ayaz	24.10.1993	5.10.1995	1 yıl 11 ay 11 gün	
	Hukukçu (Avukat), Mülki İdare Amiri, Emniyet Müdürü				
54	Turhan Tayan	5.10.1995	28.06.1996	1 yıl 8 ay 23 gün	
	Hukukçu (Avukat), Gazeteci				
55	Mehmet Sağlam	28.06.1996	30.06.1997	1 yıl 2 gün	
	Akademisyen (Profesör)				
56	Hikmet Uluğbay	30.06.1997	11.01.1999	1 yıl 6 ay 11 gün	Demokratik Sol Parti
	Ekonomist, Bürokrat, Diplomat, Akademisyen				
57	Metin Bostancıoğlu	11.01.1999	10.07.2002	3 yıl 5 ay 29 gün	
	Hukukçu (Avukat), Akademisyen				
58	Necdet Tekin	10.07.2002	18.11.2002	4 ay 8 gün	
	Matematik Öğretmeni, Akademisyen				
59	Erkan Mumcu	18.11.2002	14.03.2003	3 ay 26 gün	Adalet ve Kalkınma Partisi
	Hukukçu, Belgesel Yazarı ve Yönetmen				
60	Hüseyin Çelik	14.03.2003	1.05.2009	6 yıl 1 ay 13 gün	
	Akademisyen (Doçent, Türk Dili ve Edebiyatı)				
61	Nimet Baş	1.05.2009	6.07.2011	2 yıl 5 ay 5 gün	
	Hukukçu (Avukat)				
62	Ömer Dinçer	6.07.2011	24.01.2013	2 yıl 6 ay 18 gün	
	Akademisyen, Bürokrat				
63	Nabi Avcı	24.01.2013	24.05.2016	3 yıl 4 ay	
	Akademisyen, Bürokrat				
64	İsmet Yılmaz	24.05.2016	10.07.2018	2 yıl 1 ay 16 gün	
	Mühendis, Hukukçu				
65	Ziya Selçuk	10.07.2018	5.08.2021	3 yıl 25 gün	
	Eğitimci, Akademisyen, Bürokrat				
66	Mahmut Özer	6.08.2021	4.06.2023	1 yıl 8 ay	
	Akademisyen, Bürokrat				
67	Yusuf Tekin	04.06.2023	Görevde		
	Akademisyen, Bürokrat				

Tabloda da görüldüğü gibi 23 Nisan 1920’de Büyük Millet Meclisinin açılması ve akabinde ilk icra vekilleri heyetinin (hükümet, bakanlar kurulu) kurulmaya başlanmasından günümüz 67. Türkiye Hükümetine kadar toplam 67 kişi Millî Eğitim Bakanlığı görevinde bulunmuşlardır. Bu bakanlardan bazıları arka arkaya ya da değişik dönemlerden birden fazla dönem bakanlık yapmışlar ve bu durum da göz önüne alındığında araştırmaya konu olan süre içerisinde askeri dönemler ve vekâleten Millî Eğitim Bakanlığı yürütenler dâhil dönemlerinin hükümet başkanlarıncı 80 defa Millî Eğitim Bakanı ataması yapılmıştır. Bu bakanlardan Hamdullah Suphi Tanrıöver, İsmail Safa Özler, Hüseyin Vasıf Çınar, İsmet İnönü, Refik Saydam, Hüseyin Celal Yardımcı, Fehmi Yavuz,

Mustafa Üstündağ ve Nahit Menteşe ikişer kez ve Ahmet Tevfik İleri ile Ahmet Tahtakılıç üçer kez Millî Eğitim Bakanlığı ile görevlendirilmişlerdir.

Görev sürelerine bakıldığında en uzun süre Millî Eğitim Bakanlığı görevini ifa eden Hasan Ali Yücel'dir. 28.12.1938 – 14.03.1946 yılları arasında bu görevi Hasan Ali Yücel aralıksız toplam 7 yıl 8 ay 7 gün sürdürmüştür. Yücel'in ardından Hüseyin Çelik 14.03.2003 – 01.05.2009 yılları arasında aralıksız toplam 6 yıl 1 ay 13 gün bakanlık yaparak en uzun ikinci süre Millî Eğitim Bakanlığı yapmıştır. Üçüncü olarak 11.08.1950 – 05.04.1953, 13.04.1957 – 25.11.1957 ve 22.05.1959 – 08.12.1959 tarihleri arasında toplamda 3 yıl 9 ay 22 gün bakanlık yapan Ahmet Tevfik İleri gelmektedir. Hasan Ali Yücel Edebiyat, Türkçe, Tarih ve Coğrafya Öğretmeni; Hüseyin Çelik Akademisyen ve Ahmet Tevfik İleri ise Mühendistir. Bunların yanında Saffet Arıkan (Asker, Diplomat, Kurmay Okulu Öğretmeni) 3 yıl 6 ay 19 gün (09.06.1935 – 28.12.1938), Metin Bostancıoğlu (Hukucu (Avukat), Akademisyen) 3 yıl 5 ay 29 gün (11.01.1999 – 10.07.2002), Nabi Avcı (Akademisyen, Bürokrat) 3 yıl 4 ay (24.01.2013 – 24.05.2016), Hasan Sağlam (Asker, Tuğgeneral) 3 yıl 2 ay 22 gün (21.09.1980 – 13.12.1983) ve Ziya Selçuk (Akademisyen, Bürokrat) 3 yıl 25 gün (10.07.2018 – 5.08.2021) görev yapmışlardır.

1920'den günümüze Millî Eğitim Bakanı olarak görev yapan 67 kişinin 35'ü eğitim (öğretmen, akademisyen) kökenlidir. Burada bakanların meslekleri dikkate alınırken TBMM Albümlerindeki (TBMM Genel Sekreterliği, 2010) bilgileri dikkate alınmıştır. Yukarıda da bahsedildiği gibi bu meslekler bakanları tek meslekleri değildir. Bunların yanında 19'u hukukçu (avukat, hâkim, savcı) ve 6'sı asker kökenlidir. Asker kökenli bakanların ikisi (Recep Peker harp tarihi öğretmeni, Saffet Arıkan kurmay okulu öğretmeni) aynı zamanda askeri okullarda öğretmendir. Geriye kalan bakanlar mühendis, mülki amir, doktor gibi diğer mesleklerdendir.

Türk Eğitim Tarihi içerisinde çalışmamıza konu olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin açıldığı 1920'den günümüze eğitim ve öğretim alanında önemli gelişmeler ve değişimler yaşanmış, çalışmalar yapılmıştır. Bunların başta gelenlerini şu başlıklar altında toplayabiliriz; 1921 Maarif Kongresi (16 – 21 Temmuz 1921), Tevhit-i Tedrisat Kanunu (3 Mart 1924), Harf inkılabı (3 Kasım 1928), Yükseköğretim reformu (1933), Köy Enstitüleri (17 Nisan 1940), ilkokulların zorunlu olması (1961), Yüksek Öğretim Kurumunun (YÖK) kurulması (1981), ortaöğretim kurumları için Ders Geçme ve Kredili Sistem (1991), 8 yıllık kesintisiz eğitim sistemi (1997), 4 + 4 + 4 eğitim sistemi ve Heyeti İlmîyeler ile Millî Eğitim Şuraları.

Sakarya Savaşı'nın öncesinde 16 – 21 Temmuz 1921 tarihlerinde ilk defa Maarif Kongresi toplanmıştır (Önal, 2010). Türkiye Cumhuriyeti'nin Millî eğitim politikalarının ana hatlarıyla ilk kez tartışıldığı bu kongre Ankara'da düzenlenen bir eğitim kurultayıdır. Kongrenin yapıldığı süreç içerisinde Maarif Vekili olan Hamdullah Suphi Tanrıöver'dir. Kapluhan (2014) toplanan bu il maarif kongresinin TBMM Hükümeti'nin ikinci eğitim bakanı (maarif vekili) olan Hamdullah Suphi'nin eseri olduğunu ve kongrede, daha önce muhtelif vesilelerle ifade ettiği görüşlerini ve görevini yürüttüğü bakanlığın tasarılarını kabul ettirmiş olduğunu belirtmektedir.

1921 Temmuz ayında Hamdullah Suphi Bey'in (Tanrıöver) Bakanlığı döneminde Ankara'da toplanan kongrenin çalışma konuları: İlkokulun öğretim programları ve öğretim süreleri ile ortaöğretimin programları ve dersleridir (İnan, 1983: 62). Bu ilk Maarif Kongresi, 16 Temmuz'da TBMM Başkanı Mustafa Kemal'in açılış konuşmasıyla açılmış ve 6 gün sürmüştür. Hamdullah Suphi (Tanrıöver) öğretmen kökenli bir milletvekili ve bakandır.

Osmanlı Devleti'nde devlet kurumları ve vakıfların okullar açabilmekteydi. Bu kurumların yanında yabancılar ve azınlıklar da istedikleri gibi okullar açmaya başlamışlar ve bu okulların bir kısmında misyonerlik faaliyetlerini sürdürmüşlerdir. Bu durumda cumhuriyete gelinceye kadar eğitim kurumlarını Batılı tarzda okullar, Geleneksel Okullar ve Yabancı Okulları diye üç kısma ayırabiliriz (Oflar, 2022: 189). Çok çeşitli kurum, kuruluş ve vakıflar bağlı eğitim kurumlarının varlığı bu eğitim kurumlarının kontrol edilmesinde zorluklar yaşatabilmektedir. Bu durumlar da göz önünde bulundurularak Tevhidi Tedrisat Kanun teklifi 3 Mart 1924 tarih ve 430 numaralı kanun olarak kabul edilmiştir. Bu kanunun kabul edildiği sırada Millî Eğitim Bakanı Tarih ve Coğrafya Öğretmeni olan İsmail Safa Özler'dir.

Osmanlı Ülkesinde matbaanın icadı, gazetenin çıkarılmağa başlanması ve özellikle Tanzimat döneminden itibaren neşriyatın çoğalması Türkçenin yazılış ve okunuş tarzlarının sadeleştirilmesi bahsini de ortaya çıkarmış, hatta sebeple Arap harflerinin terkiyle Lâtin harfinin kabulü yolunda teşebbüsler ve müracaatlar bile vaki olmuştur (Ergin, 1977: 1752). Öteden beri düzenlenmek ya da değiştirilmek istenen Türk harf yazım sistemi Arap harflerinin yerine Latin harflerinin kabulüyle olmuştur. Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanun tarihler 3 Kasım 1928'i gösterdiğinde kabul edilmiştir. Bu tarihte Millî eğitim bakanı Sultani Öğretmeni olan Şükrü Saraçoğlu'dur. Özellikle Atatürk dönemi yapılan en önemli eğitim reformlarından biri de Yükseköğretim Reformudur. Daha öncesinde Darülfünûn olarak adlandırılan üniversitede bir düzenleme yapılması gerektiğine karar verilmiş ve bunun nasıl yapılması gerektiği ile ilgili kendisinden yararlanılmak üzere Cenevre Üniversitesinden Prof. Albert Malche ülkeye davet edilmiştir (Turan Ş., 2010: 76). Malche'nin hazırladığı raporun sonunda 31 Mayıs 1933'te çıkan kanun ile İstanbul Darülfünûnu kaldırılmış ve yerine İstanbul Üniversitesi açılmıştır. Bu üniversite açılacak olan diğer üniversitelerin de yöntem bakımından temelini oluşturmuştur. Üniversitede reform çalışmalarına Esat Sagay'ın Maarif Vekilliği (1930 – 1932) zamanında başlanmış ve Reşit Galip'in vekilliği sırasında (1933) kanunlaştırılmıştır. 2252 Nolu bu kanun 317 üyenin bulunduğu mecliste seçime katılan 185 vekilin tamamının oy birliği ile kabul edilmiştir (T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, 1933: 483). Esat Sagay albay ve Almanca öğretmeni iken Reşit Galip de doktor ve müderris muavinidir.

Köy Enstitüleri Türk Eğitim Tarihi içerisinde en fazla tartışılmalı konulardan biridir. Öncesinde çeşitli çalışmalar olmakla birlikte Köy Enstitüleri 17 Nisan 1940 tarih ve 3803 sayılı Kanunla teşkil edilmiştir. Kurulmalarına Maarif Vekili olan Hasan Ali Yücel ve İlköğretim Genel Müdürü olan İsmail Hakkı Tonguç'un çok emeği geçmiştir (Akyüz, 2010: 393). Köy Enstitülerini bir dönem için Türk Eğitim Sistemi içerisinde, 1920'den günümüze en uzun süreli Millî Eğitim Vekilliğini (bugünü adıyla bakanlığı) yapan Edebiyat, Türkçe, Tarih ve Coğrafya Öğretmeni olan Hasan Ali katmıştır. Köy enstitüleri teşkili hakkında kanun lâyihası ile Maarif Ziraat, Dahiliye ve Bütçe encümenleri mazbatalarının görüşmelerinden Millî Eğitim Vekili Hasan Ali Yücel görüşlerini belirtirken; *“Enstitüde yetişecek öğretmenlere umumî ve meslekî kültür bakımından lüzumlu olan bilgiyi vereceğimiz gibi, bunlara köye gittikleri vakit köy hayatında âmil, prestij sahibi, kendisine fikir sorulabilecek, reyî alınabilecek insan olabilmesi için amelî bilgiler de verilecektir.”* (T.B.M.M. Zabıt Ceridesi, 1940: 78) diyerek bu okullarda kapsamlı bir eğitim verileceğini dile getirmektedir. Köy Enstitülerinin 1947'de Lise Öğretmeni ve Müfettiş olan Reşat Şemsettin Sırer'in Millî Eğitim Bakanlığı yaptığı dönemde öncelikle programları değiştirilmiştir. 1947 yapılan değişik, Köy Enstitüleri felsefesinden ilk bâriz diye yorumlanır (Akyüz, 2010: 395). Köy Enstitüleri Şubat 1945'te 6234 sayılı Kanunla tümüyle geleneksel öğretmen okullarıyla birleştirilmesi kapanma sürecinin son noktası olarak bilirse de Göknaar (2012: 526) Köy Enstitüleri 1947'de, Soğuk Savaşın kızıştığı dönemde kapandı demektedir. Köy enstitüleriyle ilk öğretmen okullarının birleştirilmesi

hakkında kanun tasarısı ile Millî Eğitim ve Bütçe komisyonları raporlarının gerekçe kısmında “*Köy enstitüsü öğrencileri okulda iyi düzenlenmemiş bir müfredat programı ile tarım, sanat, genel ve meslek bilgilerini tam olarak alamadıkları gibi meslek hayatına girdikten sonra da geçimlerini sağlamak için kendilerine verilen araziyi işletmek, işliklerde çalışmak mecburiyeti karşısında kaldıklarından asli vazifeleri olan öğretmenliği hakkiyle yapamadılar ve müstahsil hale de geçemediler.*” (T.B.M.M. Tutanak Dergisi, 1954) denilerek Köy Enstitülerin mevcut durumları belirtilmiştir.

27 Mayıs 1960 askeri müdahalesinin ardında 1961 yılında 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu kabul edilmiştir. Bu kanun ile ilköğretimle ilgili mevzuat bir araya getirilmiştir. Aynı Kanunla ilköğretim 6 - 14 yaş grubu için mecburi hale getirilmiş, ancak geçici üçüncü maddeyle bu mecburiyet yalnız ilkokul kısmına uygulanmıştır (MEB, 1999, Akt. Turan, F, 2016: 5). 09.07.1961 kabul tarihli ve 334 Kanun Numaralı Türkiye Cumhuriyeti 1961 Anayasası (www.anayasa.gov.tr, 2023) 50. Maddesi ile devlet halkın eğitim ve öğretimini üstlenmiş ve aynı madde ile kız ve erkek bütün vatandaşları için ilköğretimi zorunlu hale getirmiştir. Bu tarihte 27 Mayıs 1960 darbesi sonrası II. Gürsel Hükümeti görevdedir ve bu hükümette Millî Eğitim Bakanlığı görevini hukukçu olan Ahmet Tahtakılıç ifa etmektedir.

Başar (1999: 74) iki askeri müdahale arasında (1960 – 1970) ilköğretim kurumlarındaki sayısal göstergeleri verirken 1959 – 1960 eğitim – öğretim dönemi 2 489 809 toplam öğrenci sayısını 1970 – 1971 eğitim – öğretim yılı için 3 168 518 olarak vermektedir. Bu rakam yaklaşık % 27’lik bir artışa tekabül etmektedir. Aynı dönemde 1960 yılında yaklaşık 27,8 milyon olan Türkiye nüfusu 1970 yılında 35,6 milyona yükselmiştir (www.tuik.gov.tr, 2022). Bu da yaklaşık olarak % 28’lik bir artış demektir ki öğrencilerdeki artışın pek de ilköğretimin zorunlu olmasına bağlı olmadığını hatta gerisinde kaldığını göstermektedir.

1981 Üniversite reformundan önce, Türk yükseköğretim sistemi;

- Üniversiteler,
- Millî Eğitim Bakanlığı bünyesindeki akademiler,
- Bir kısmı diğer bakanlıklar, çoğu Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde bulunan iki yıllık meslek yüksekokullarıyla konservatuvarlar,
- Millî Eğitim Bakanlığı bünyesinde üç yıllık olan eğitim enstitüleri,
- Mektup ile öğretim yapan YAYKUR (Yükseköğretim Kurumu, 2023) olmak üzere beş farklı tür kurumdan oluşmaktaydı. Özellikle 1980 askeri müdahalesine kadar yükseköğretim kurumlarında gelişen siyasi ve sosyal olaylar bu yapıları bir arada tutma ve kontrol edilebilirliğini artırma ihtiyacını düşündürmüştür.

Yükseköğretim, 1981 yılında kabul edilen 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunuyla ülkemizdeki bütün yükseköğretim kurumları Yükseköğretim Kurulu (YÖK) çatısının altında bir araya getirilmiş, akademiler üniversite, eğitim enstitüleri eğitim fakülteleri haline getirilmiş ve konservatuvarlarla meslek yüksekokulları üniversite bünyelerine alınmıştır (www.yok.gov.tr, 2023). Aynı kanunla Yükseköğretim Kurulu (YÖK), tüm yükseköğretimden sorumlu tek kuruluş olmuştur. Akşin (2020: 277)bu durumla ilgili, Anayasa ve Yükseköğretim Kurumuyla getirilen düzen üniversitelerin uzun süredir faydalandığı yönetim özerkliğine hayli ağır bir darbe indiriyordu, demektir. Yükseköğretim Kurumunun kurulduğu süreç içerisinde Millî Eğitim Bakanlığı Asker olan (Tuğgeneral) Hasan Sağlam tarafından yürütölmekteydi.

1988 yılında yapılan 12. Millî Eğitim Şurasında sınıf geçme sisteminden ders geçme sistemine geçilmesi kararı alınmıştır. (www.meb.gov.tr c, 2022). Ders Geçme ve Kredili Sistem 02.099.1991 tarihli ve 20979 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (T.C. Resmi Gazete, 1991). 1990 yılında gündeme gelip çok kısa bir uygulamanın ardından 1995 yılında kaldırılan Ders Geçme ve Kredili Sistemi önemli bir değişim girişimi olarak görebiliriz (Erdoğan, 2001: 74). Ortaöğretim için Ders Geçme ve Kredili Sistemin tatbikine başlandığı dönemde Millî Eğitim Bakanı eğitimci olan Avni Akyol'dur.

Tarihler 16.08.1997'yi gösterdiğinde yürürlüğe giren 4306 sayılı kanun dâhilinde uygulanmaya başlanan temel eğitim modeli olan 8 yıllık kesintisiz zorunlu eğitim (Çınar, Çizmeci, & Akdemir, 2007), 15. Millî Eğitim Şurası'ndan sonra sürekli gündeme gelmiş ve Millî Güvenlik Kurulu'nun 28 Şubat 1997 tarihinde yapılan toplantısında da gündeme alınmıştır. Bu toplantıdan beş ay sonra aynı konu tekrar gündeme gelmiş ve 55. hükümet konu ile ilgili yasa tasarıları hazırlayarak konunun uygulamaya konulması kararlılığını göstermiştir (Tertemiz, 1999: 174). Bu kanunun yürürlüğe girdiği ve uygulanmaya başlandığı dönemde Millî Eğitim Bakanı ekonomist, bürokrat, diplomat ve akademisyen olan Hikmet Uluğbay'dır. Bu uygulama her ne kadar post modern darbe olarak adlandırılan 28 Şubat sürecinin içerisinde gerçekleşmiş olsa da Uluğbay (2012) uygulamanın başlangıcından 15 yıl sonra *"8 yıllık kesintisiz eğitimin 28 Şubat sürecinin sonucu olduğu' gibi bir ifadeye katılmam söz konusu değil. Bu yasa, Türkiye'de en demokratik şekilde tartışılan düzenleme. Çünkü bu yasayı çıkaran hükümet bir azınlık hükümetiydi."* demektedir.

1 – 5 Kasım 2010 tarihlerinde on sekizincisi düzenlenen Millî Eğitim Şurasının İlköğretim ve Ortaöğretimin Güçlendirilmesi, Ortaöğretime Erişimin Sağlanmasına yönelik kararlarından birisi de zorunlu eğitim ve bunun düzenlenmesiyle ilgilidir. Bu doğrultuda 6287 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunuyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla 4+4+4 olarak da bilinen 12 Yıllık Zorunlu Eğitim Sistemi 2012 – 2013 eğitim – öğretim yılında tatbik edilmeye başlanmıştır. 12. Millî Eğitim Şurasının yapıldığı dönemde Millî Eğitim Bakanlığı görevini Hukukçu (Avukat) olan Nimet Baş ve ilgili kanunun kabul edildiği ve uygulanmaya başlandığı süreçte de Millî Eğitim Bakanlığını Akademisyen ve Bürokrat olan Ömer Dinçer yerine getirmiştir.

1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisinin açılmasından itibaren 1921'de toplanan Maarif Kongresinin dışında Millî Eğitim Şuralarının temelini oluşturan Heyet-i İlmîyeler 3 kez toplanmıştır. Heyet-i İlmîyelerden sonran sonuncusu 2021'de olmak üzere 20 kez Millî Eğitim Şurası yapılmıştır. Heyet-i İlmîyeler ve Millî Eğitim Şuraları, mevcut olan eğitim sistemleri hakkında tavsiye niteliğinde de olsa kararlar alması hasebiyle önemlidir. 3 Heyet- İlmîye toplantısı ve 20 Millî Eğitim Şurasının 10'unun eğitim kökenli (Öğretmen, Akademisyen) Millî Eğitim Bakanlarının dönemlerinde düzenlenmiş olup geriye kalan 10 şura diğer mesleklerden (mühendis, bürokrat, asker, hukukçu) olan bakanlar döneminde toplanmıştır

SONUÇ VE TARTIŞMA

1920'den günümüze kadar 27 dönem içerisinde bir Muvakkat (geçici) olmak üzere 4 İcra Vekilleri Heyeti ve 67 hükümet kurulmuştur. Bu süreç içerisinde 80 defa Millî Eğitim Bakanlığı ataması yapılmış ve 66 farklı kişi Millî Eğitim Bakanı olmuştur. Gerçekleşen 27 dönem seçimlerine göre 66 farklı hükümet kurulması ve bu hükümetler içerisinde 80 defa Millî Eğitim Bakanı görevlendirilmesi geçirdiğimiz son asırdaki yönetim istikrarsızlığının da bir göstergesidir. Ortalama 1,5 yıla bir hükümet düşmesi de bu durumu ispat eder mahiyettedir. Türkiye Cumhuriyeti'nde eğitim işlerini ifâ etmek, istenilen nitelikte insanlar yetiştirmek vazifesi Millî Eğitim Bakanlığının birinci görevidir. Bu görevin ehemmiyeti göz önüne alındığında geçen süre içerisinde bu kadar farklı bakan değişiminin olması istenilen eğitim politikalarının yürütülmesi bakımından düşündürücüdür. Zira bazı dönemlerde değil hükümet hatta aynı hükümet içerisinde bakan değişikliklerinde bile sistem içerisinde değişikliklere gidildiği görülebilir. Eğitim, çıktılarının bir kısmı yıllar sonra alınan ya da yıllar sonra görülebilen bir süreçtir. 1920 tarihli geçici icra heyetinden 2024'de geçen 103 yıl içerisinde 80 bakan değişikliği düşünüldüğünde, bir bakanın ortalama olarak 15 ay gibi eğitim açısından gerçekten çok kısa denilebilecek bir süre bakanlık yaptığı söylenebilir. 104 yıllık 1920 sonrası millî eğitim bakanlığının ifâ süreci içerisinde 3 yıl ve üzeri bakanlık yapanların sayısı sadece 9'dur. Bunların içerisinde sadece 2'si (Hasan Ali Yücel 28.12.1938 – 14.03.1946 yılları arasında aralıksız toplam 7 yıl 8 ay 7 gün ve Hüseyin Çelik 14.03.2003 – 01.05.2009 yılları arasında aralıksız toplam 6 yıl 1 ay 13 gün) 6 yılın üzerinde Millî Eğitim Bakanlığı görevlerinde bulunmuşlardır. 3 yıl ve üzeri bakanlık yapanların toplam süresi yaklaşık 34 yıldır. Geriye kalan 70 yılda diğer bakan değişimleri yaşanmış olduğuna bakılınca millî eğitim bakanlarının hizmet sürelerinin hem Türk Eğitim Tarihi hem Türk siyasal hayatı hem de eğitim-öğretim faaliyetlerinin icrası bakımından çok kısa süreçler olduğundan bahsedilebilir.

1920'den günümüze Millî Eğitim Bakanlarının incelendiği bu çalışmada özellikle başlangıçtan 1950'lere kadar eğitim kökenli bakanların görev aldığı tespit edilmiştir. Bu dönemden sonra ise farklı mesleklerden de bakanlık görevlerinde bulunanların olduğu görülmüştür. Bu meslekler içerisinde en yaygın olanı hukukçu olanlardır. Bu durum Türk siyasetine bu dönemden sonra hukukçuların daha fazla hâkim olduğunuda düşünülmedeki göstermektedir. Benzer şekilde Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı gibi çeşitli bakanlıkların durumları da farklı araştırmalara in konuları olabilir.

Çalışmada Millî Eğitim Bakanlarının yaklaşık yarısının (35) eğitim kökenli (öğretmen, akademisyen) olduğu görülmektedir. Bu sayı Millî Eğitim Bakanlığı görevlerine toplam bakanları içerisinde ne kadar eğitim kökenli bakanın atandığının bilinmesi bakımından önemlidir. Bir mesleğin ve o mesleğin etki alanının ülke genelindeki genel işleyişinin de en iyi bileni o mesleği yapanların içerisinde çıkması pek tabiidir. Çalışma dâhiline alınan eğitimle ilgili gelişmeler ve değişimlerin büyük bölümü öğretmen kökenli olan Millî Eğitim Bakanları zamanında yapılmış olması da bu bahsi kanıtlayıcı nitelikte olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak eğitim kökenli bakanların sayısı, bakanlığın eğitim-öğretim hizmetlerini yapma amacı göz önüne alındığında, yüksek olmadığı söylenebilir. Bununla birlikte bakanların eğitim politikalarına ve çalışmalarına etkilerinin ne kadar olduğu araştırılması gereken konulardan biridir. Bunun yanında diğer bakanlıkların bakanlarının meslekleriyle de karşılaştırmalarının olduğu çalışmalar yapılabilir. Bu çalışmalar ile Millî Eğitim Bakanlığının durumu kıyaslanarak farklılıklar ya da benzerlikler ortaya konulabilir.

Kaynakça

- 1961 Anayasası. (2023). TC Anayasa Mahkemesi: <https://www.anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/onceki-anayasalar/1961-anayasasi/> (E.T.: 20.04.2023)
- Akşin, S. (2020). *Kısa Türkiye Tarihi*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Akyıldız, A. (2022). *SUBHİ PAŞA, Abdüllatif*. TDV İslâm Ansiklopedisi: <https://islamansiklopedisi.org.tr/subhi-pasa-abdullatif> (E.T.: 17.10.2022)
- Akyüz, Y. (2010). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Başar, E. (1999). *Millî Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri (1960 - 1971)*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Başar, E. (2004). *Millî Eğitim Bakanlarının Eğitim Faaliyetleri (1920 - 1960)*. İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Başaran, İ. E. (1984). *Eğitime Giriş*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Bilim, C. Y. (2002). *Türkiye'de Çağdaş Eğitim Tarihi (1734 - 1876)*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Çınar, C., Çizmeci, F. & Akdemir, Z. (2007). 8 yıllık temel eğitim okullarında müfredatın gerektirdiği mekan standartlarının istanbul okulları üzerinden analizi. *YTÜ Mimarlık Fakültesi E-Dergisi*, 2(4), 188 - 203.
- Erdoğan, İ. (2001). Değişim yönetimi: Ders geçme ve kredili sistem üzerine bir araştırma. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(14), 73 - 98.
- Ergin, O. (1977). *Türk Maarif Tarihi* (Cilt 5). İstanbul: Eser Matbaası.
- Göknaar, E. (2012). Türkçe Roman: Anlatı Geleneğinden Nobel Ödülü'ne. R. (Ed.) Kasaba içinde, *Türkiye Tarihi 1839 - 2010 Modern Dünyada Türkiye* (s.509-541). İstanbul: Kitap Yayınevi.
- Gündüz, M. (2010). *Osmanlı Mirası Cumhuriyet'in İnşası Modernleşme, Eğitim, Kültür ve Aydınlar*. Ankara: Lotus Yayınevi.
- İnan, M.R. (1983). 1920'ler Türk Milli Eğitimi. M.E.B. içinde, *Cumhuriyet Dönemi Eğitim* (s. 53 - 67). İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Kapluhan, E. (2014). 1921 Maarif Kongresi'nin Türk Eğitim Tarihindeki Yeri Ve Önemi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 123 - 134.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi Kavramlar - İlkeler - Teknikler*. Ankara: Nobel Yayın.
- Koçer, H. A. (1987). *Türkiye'de Modern Eğitimin Doğuşu*. Ankara: Uzman Yayınları.
- MEB a. (2022, 10 17). *Örgün Eğitim İstatistikleri*. <https://istatistik.meb.gov.tr/> (E.T.: 08.05.2023)

- MEB b. (2022, 10 17). *Ana Sayfa / Haberler*. <https://www.meb.gov.tr/mill-egitim-bakanliginin-2022-yili-butcesi-tbmm-plan-ve-butce-komisyonunda-kabul-edildi/haber/24464/tr> (E.T.: 08.05.2023)
- MEB c. (2022, 02 24). *Geçmişten Günümüze Milli Eğitim Şuraları*. https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165252_12_sura.pdf (E.T.: 08.05.2023)
- Oflar, Y. (2022). *Atatürk Dönemi Öğretmen Milletvekilleri, Doktora Tezi*. Bolu: Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi.
- Önal, İ. (2010). Tarihsel Değişim Sürecinde Yaşam Boyu Öğrenme ve Okuryazarlık: Türkiye Deneyimi. *Bilgi Dünyası*, 11(1), 101 - 121.
- T.B.M.M. Tutanak Dergisi. (1954). *Dönem: IX, Cilt: 27, Topkantu: 4*. Ankara: T.B.M.M. Matbaası.
- T.B.M.M. Zabıt Ceridesi. (1933). *Devre: 4, Cilt: 15, İçtima Senesi: 2*. Ankara: TBMM Matbaası.
- T.B.M.M. Zabıt Ceridesi. (1940). *Devre: VI, Cilt: 10, İçtima: 1*. Ankara: T.B.M.M. Matbaası.
- T.B.M.M. Zabıt Ceridesi. (1959). *Devre: 1, Cild:1, İçtima Senesi 1*. Ankara: T.B.M.M. Matbaası.
- T.C. Resmi Gazete. (1991, 09 02). <https://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/20979.pdf> (E.T.: 05.03.2023)
- TBMM Genel Sekreterliği. (2010). *TBMM Albümü* (Cilt 1 - 4). Ankara: TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları.
- Tertemiz, N. I. (1999). Sekiz Yıllık Zorunlu İlköğretim: Hedefler ve Uygulamalar. *Bilanço '98 75 Yılda Eğitim*, 171 - 176.
- Turan, F. (2016). Türkiye'nin Zorunlu Eğitim Politikaları -Tarihsel Perspektif-. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(1) - 10.
- Turan, Ş. (2010). *Türk Devrim Tarihi III Yeni Türkiye'nin Oluşumu (İkinci Bölüm) (1923 - 1938)*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- TÜİK. (2022). *Nüfus ve Konut Sayımı, 2021*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Population-and-Housing-Census-2021-45866> (E.T.: 10.05.2023)
- Uluğbay, H. (2012). *4+4+4'ün bilimsel açıklaması yok*. <https://www.aksam.com.tr/guncel/444un-bilimsel-aciklamasi-yok--101039h/haber-101039> (E.T.: 04.05.2023)
- Yükseköğretim Kurumu (YÖK). (2023). *Kurumsal Tarihçe*. <https://www.yok.gov.tr/kurumsal/tarihce> (E.T.: 01.05.2023).